

Herning
Kommune

Årsrapport
2015
Magtanvendelser
Voksenområdet

- Sundhed og Ældre
- Handicap og psykiatri

Tilsynsenheden
Afdelingsleder Pia Strandbygaard
Tilsynsførende Mia Mortensen
Tilsynsførende Joan Dahl Nørgaard

Indledning

Tilsynsenheden behandler, på vegne af kommunalbestyrelsen, magtanvendelser med henblik på at træffe afgørelse, samt registrere indberetningerne på voksne borgere, tilhørende afdelingerne Handicap og Psykiatri, samt Sundhed og Ældre.

Der er krav i lovgivningen om at brugen af magtanvendelser, skal forelægges den kommunalbestyrelse der har ansvaret for borgerens ophold i tilbuddet. Lovgivningen på området angiver desuden, at Kommunalbestyrelsen skal følge udviklingen i anvendelsen af magt og andre indgreb i den personlige frihed overfor de borgere, som kommunalbestyrelsen er ansvarlige for, med henblik på en vurdering af behovet for opfølgning. Beretning skal forelægges kommunalbestyrelsen årligt.

Årsrapportering retter sig derfor mod Socialudvalget i Herning kommune.

Lovgivningen

Lov om Social Service kapitel 24 – Magtanvendelse samt i kapitel 24a - Fuldbyrkelse af strafferetlige foranstaltninger m.v., magtanvendelse overfor domfældte udviklingshæmmede.

Bekendtgørelse nr. 392 af 23/04/2014 - Bekendtgørelse om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne samt om særlige sikkerhedsforanstaltninger for voksne og modtagepligt i boformer efter serviceloven.

Målgruppen jf. lov om social service § 124a

Der kan i særlige tilfælde anvendes magt over for personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, der får personlig og praktisk hjælp samt socialpædagogisk bistand m.v. efter §§ 83-87, behandling efter §§ 101 og 102 eller aktiverende tilbud efter §§ 103 og 104, og som ikke samtykker i en foranstaltning efter §§ 125-129.

Desuden for domfældte udviklingshæmmede kapitel 24a, som er anbragt i en boform, jf. lov om social service § 108, i henhold til en strafferetlig afgørelse afsagt ved dom eller kendelse.

Der kan anvendes følgende magtanvendelser:

Magtanvendelser der kan søges tilladelse til:

§ 125 – anvendelse af pejle- og alarmsystemer samt særlige døråbnere.

§ 126a – fastholdelse i forbindelse med hygiejnesituationer

§ 127 – Tilbageholdelse i boligen med fysisk magt

§ 128 – ansøgning om anvendelse af stofseler

§ 129 – Optagelse i særligt botilbud uden samtykke

§ 137g - Indskrænkning i den anbragtes adgang til internet og telefon

§ 137h - Undersøgelse af den anbragtes opholdsrum og ejendele

§ 137i - Inddragelse af den anbragtes effekter

§ 137j - Aflåsning af den anbragtes bolig for natten

Magtanvendelser der foretages akut:

§ 126 – fastholde eller føre en person til andet rum

§ 82 – Omsorgspligt

Straffelovens §§ 13 og 14 - nødværge og nødret

Indgreb i forbindelse med en sundhedsfaglig ydelse, som fx at borgeren skal have taget blodprøve, skiftet forbindinger, have medicin m.m. er ikke en lovlig magtanvendelse, men det forekommer.

Beskrivelse af metode

I forbindelse med ændringerne i Magtanvendelsesbekendtgørelsen i april 2014 der medførte, at den kommune der har ansvaret for borgerens ophold, skal vurdere om indberetningen giver anledning til ændringer i det tilbud borgeren er blevet givet. Fx om det er den rette indsats der er iværksat over for borgeren, eller om det er det rette botilbud for borgeren.

Derfor indførte Tilsynsenheden i samarbejde med Sundhed og Ældre samt Handicap og Psykiatri, netværksmøder med sagsbehandlerne/visitatorerne og demensvejlederne. På møderne blev hver enkelt hændelse drøftet med henblik på en vurdering af hvorvidt det skulle medføre ændringer, og således at det kunne indgå i borgerens § 141 handleplan (§141 handleplanen er en del af myndighedens bestilling til udfører).

Møderne gav anledning til en mere konstruktiv og udviklende dialog med tilbuddene. Dette ændrede dog ikke på, at der var en meget stor del af de indberettede magtanvendelser og ansøgninger der var mangelfulde og behæftet med fejl, og derfor ikke kunne vurderes og afgøres. Derfor blev der i forbindelse med en reorganisering af Tilsynsenheden, indført ressourcepersoner på alle tilbud/enheder.

Der blev i november 2015, uddannet 62 ressourcepersoner på magtanvendelser og værgemål fordelt på 46 tilbud (fra hjemmepleje/bostøtte til botilbud/plejecentre).

Der afholdes fremover netværksmøder 4 gange årligt, hvor hensigten er at skabe opmærksomhed på hvordan magtanvendelser kan undgås, og hvordan man håndterer magtanvendelser både praktisk og administrativt.

Tilsynsenheden er allerede i januar måned opmærksom på, at der for nuværende, indgår flere ansøgninger fra Sundhed og Ældre om at anvende personlig alarm, særlig døråbner samt seler.

Endvidere er flytning uden samtykke med værge, et område vi forventer der vil ske en stigning, i takt med, at det konstateres, at flere demente ældre skal flyttes efter magtanvendelsesreglerne med værge.

Ligeledes er Handicap og Psykiatri opmærksomme på, at der er flere flytninger, hvor borgerene ikke kan samtykke, der skal ske efter magtanvendelsesreglerne. Dette er en udvidelse af sagsbehandlingen, med inddragelse af advokat og statsforvaltning.

Det er et ønske fra cheferne fra de respektive områder, at årsrapporten indeholder en vurdering af mønstre og tendenser i magtanvendelserne. Dette for at kunne vurdere om der er nogle særlige tendenser inden for magtanvendelserne, der bør give anledning til en særlig opmærksomhed

Der er derfor lavet registreringer på følgende oplysninger på den enkelte borger/hændelse:

- Borgerens tilbud/botilbud
- Borgerens opholdskommune
- Dato og tidspunkt for hændelsen
- Varigheden af hændelsen
- Hvilken § magtanvendelsen/ansøgningen er indberettet under, herunder om det er henhørende under omsorgspligten eller nødværge/nødret
- Tilbuddets egen vurdering af lovligheden af magtanvendelsen
- Tilsynsenhedens vurdering af om magtanvendelsen er lovlig/ikke lovlig
- Om en indberetning falder uden for magtanvendelsesreglerne
- For ansøgninger, registreres også om Tilsynsenheden afviser at give tilladelse til anvendelse af magtanvendelse
- Derudover registreres det hvor mange der returneres til tilbuddene, fordi de ikke er beskrevet fyldestgørende nok, eller der mangler oplysninger, samt om indberetningerne overholder tidsfristerne iht. Loven.

Samlet konklusion

Der har samlet set været 95 indberetninger med akutte magtanvendelser i Herning Kommune i 2015. Heraf har 17 hændelser ikke kunnet afgøres som lovlige, svarende til 82 % af de indberettede hændelser der er lovlige.

Alle indberetninger er behandlet og afgjort. Borgerne har i alle tilfælde haft mulighed for at klage over hændelserne og afgørelserne. Der har i 2015 ingen klager været. Der har været en henvendelse fra en borger og en fra en pårørende på baggrund af afgørelserne, disse har ikke givet anledning til klager.

Tilbuddene har ligeledes modtaget afgørelserne og kommentarer med henblik på læring og udvikling.

Der har på Handicap og Psykiatri området været en mindre stigning i antallet af indberettede magtanvendelser og på Sundhed og Ældre har der været et mindre fald. Stigningen på Handicap og Psykiatri området kan skyldes, at der gennem socialtilsynene er blevet sat mere fokus på anvendelsen af magt. I Tilsynsenhedens egne tilsyn har der også været fokus på magtanvendelser på plejecentrene i 2015, og det er her påpeget over for tilbuddene, at der er hændelser, der kan have karakter af at være en magtanvendelse, men som ikke er indberettet og registreret.

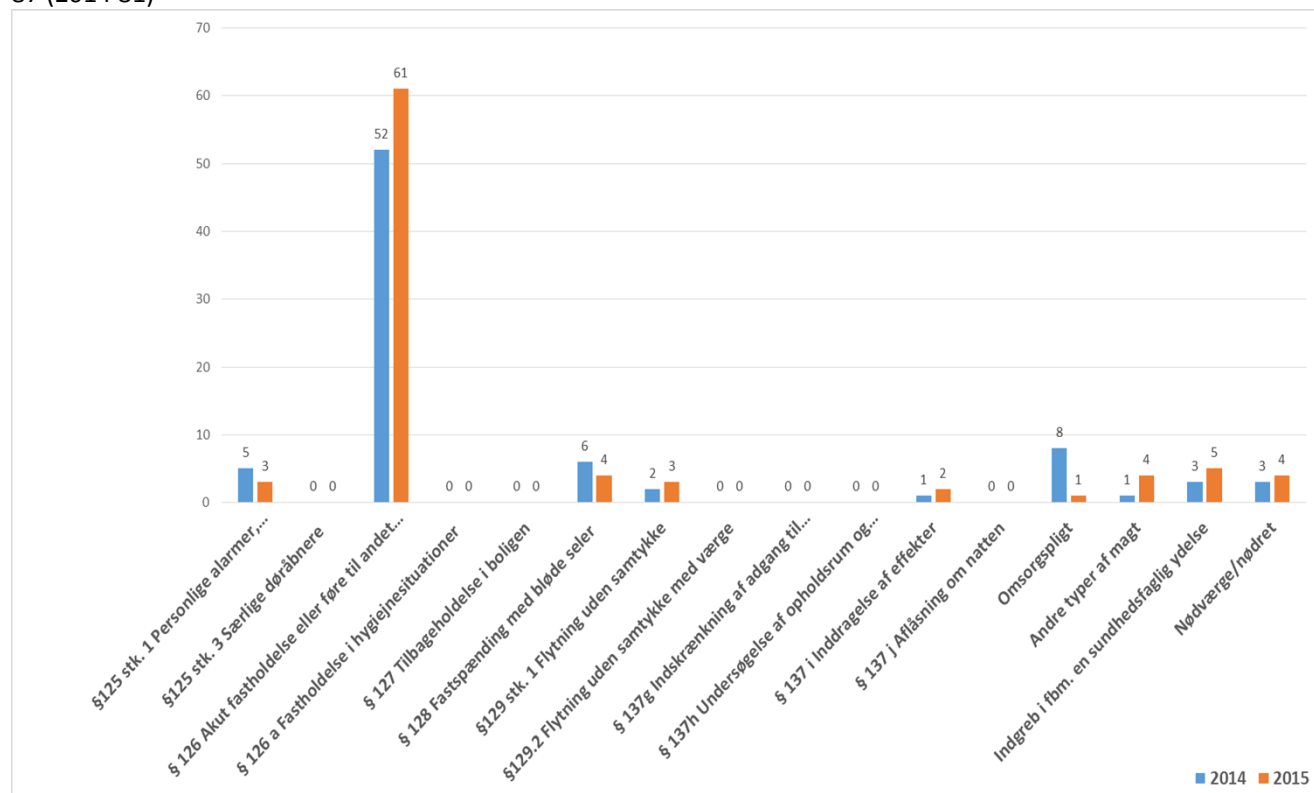
På baggrund af ovenstående fund i tilsynene, har man i 2015 påbegyndt uddannelse af ressourcepersoner i alle tilbud med henblik på at undgå magtanvendelser og sikre korrekt registrering og indberetning. Der er på nuværende tidspunkt udpeget 62 ressourcepersoner, der har været på kursus og fremover indgår i netværksgrupper sammen med Tilsynsenheden.

Da magtanvendelser er et indgreb i den personlige frihed, er det helt afgørende, at personalet kender til kravene i forhold til, at kunne anvende magt i omsorgen for den enkelte borger, og således at magt kun anvendes der hvor det er absolut nødvendigt.

Uddybning af den samlede konklusion

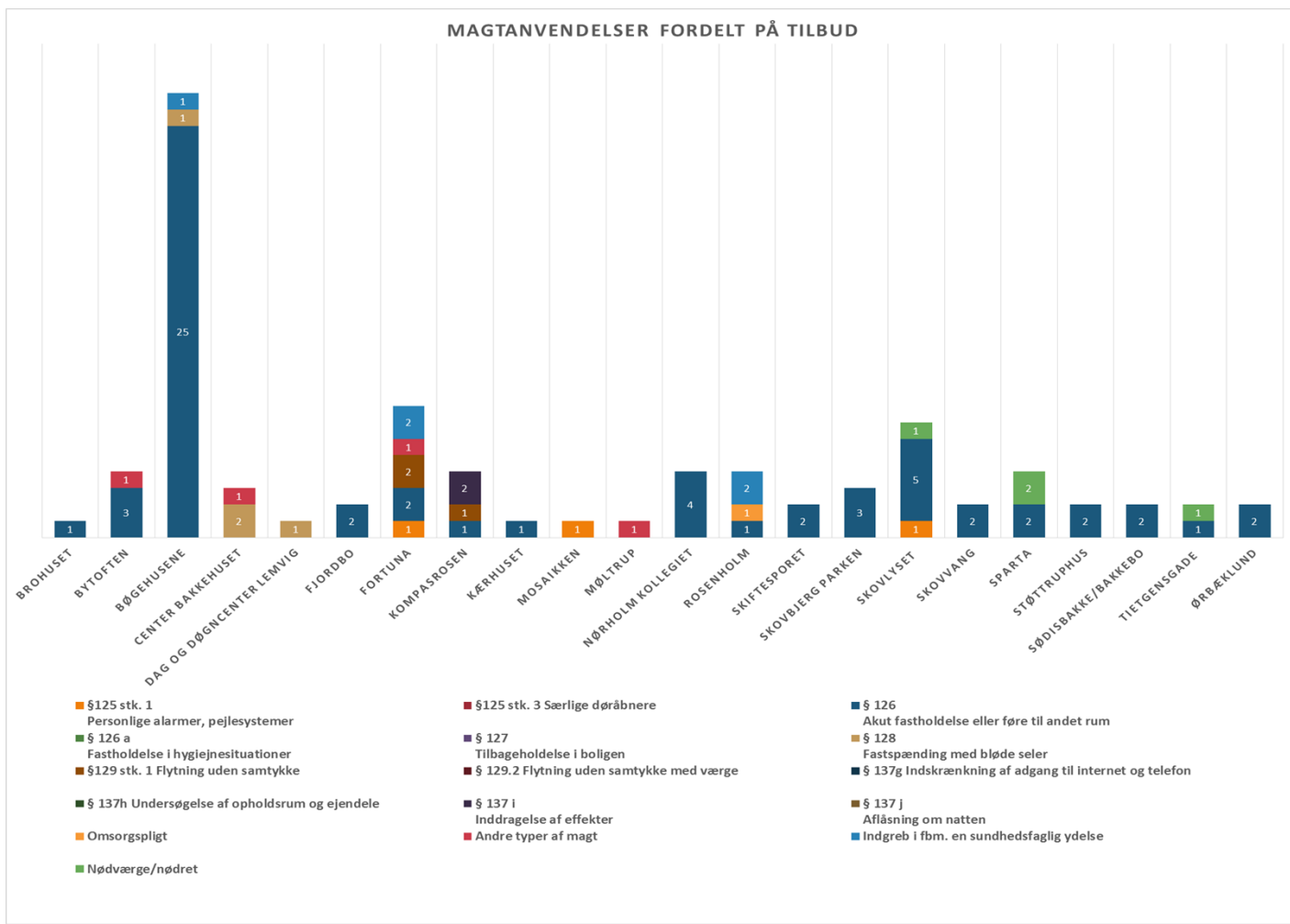
Handicap og Psykiatri

Indberetning om akut brug af magtanvendelse: 75 (i 2014 var tallet 67), Ansøgning om tilladelser: 12 (2014 14), I alt: 87 (2014 81)

Fordeling på de enkelte Handicap og psykiatri tilbud:

Der er ikke modtaget indberetninger på eller ansøgning om magtanvendelse fra bostøtten eller beskæftigelses og aktivitetstilbuddene i Herning kommune, ligeledes er der ikke modtaget indberetninger fra de øvrige 7 bofælleskaber/botilbud/forsorgshjem.

For Handicap og Psykiatri er der sket en stigning på 9 indberetningerne af akutte magtanvendelser og et mindre fald på 2 ansøgningerne fra 2014-2015.

Det kan skyldes flere ting, blandt andet at tilbuddene selv er blevet mere opmærksomme på magtanvendelsesreglerne og, at de skal indberettes, desuden at Socialtilsynet har haft meget stor fokus på magtanvendelser i deres tilsyn, og at tilbuddene selv er blevet opmærksomme hvornår der er faktisk er blevet anvendt magt. Enkelte tilbud har givet udtryk for, at der fx har været anvendt døralarmer, som der ikke tidligere har været ansøgt om, men som Socialtilsynet har fundet, og dermed givet påbud om at der skulle ansøges om.

For de tilbud der ikke er modtaget indberetninger fra, har det ikke været muligt at vurdere om det skyldes, at der ikke er forekommet magtanvendelser, eller om det skyldes manglende viden på området.

Lovlige/ikke lovlige

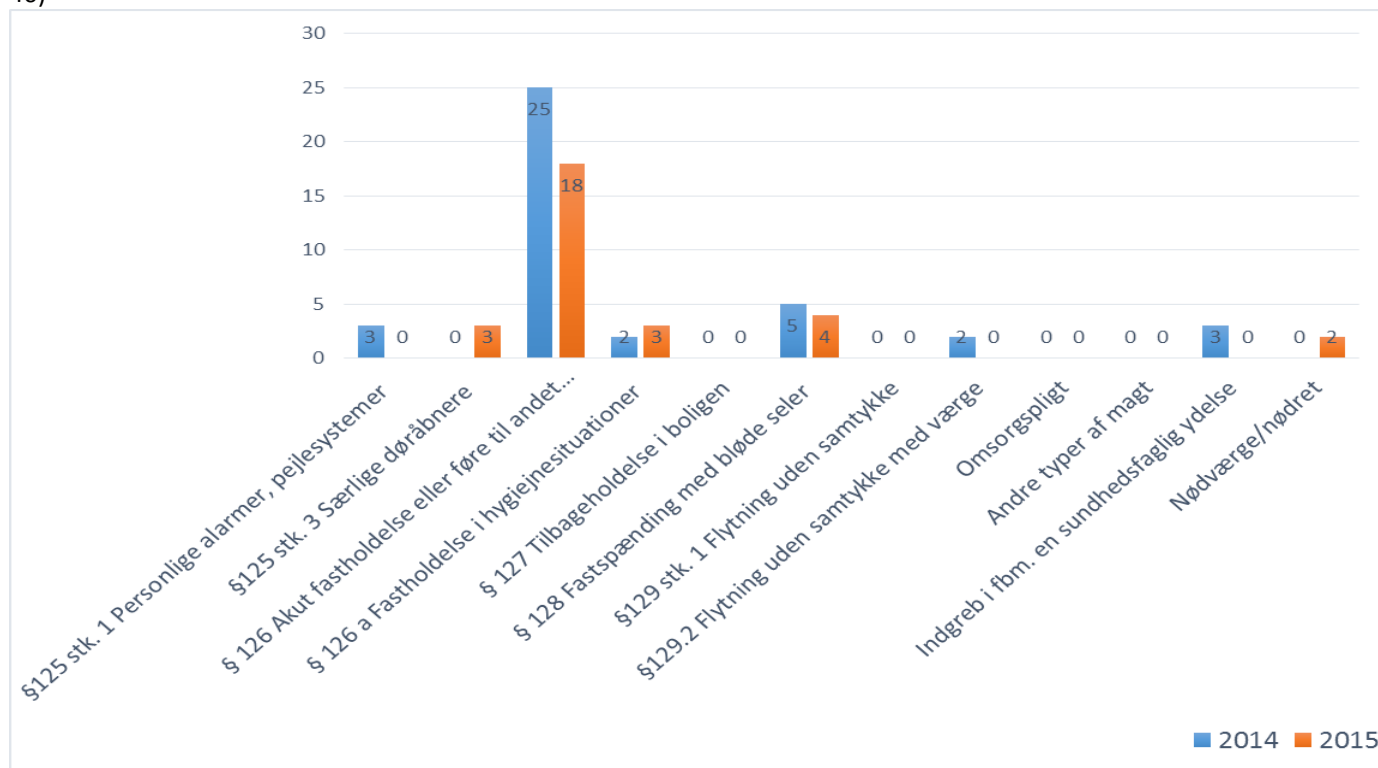
Der er 75 af indberetninger, hvoraf 61 er lovlige og 14 ikke er lovlige, af dem har tilbuddene selv vurderet, at der er 6 der ikke er lovlige.

At Tilsynsenheden vurderer magtanvendelserne ikke lovlige, er på baggrund af, at der er i flere af sagerne ikke er beskrevet, hvorledes der har været nærliggende risiko for, at der kan ske væsentlig personskade. Tilbuddene har derfor anvendt en magtanvendelse, som regel fastholdelse, før det har været nødvendigt og absolut påkrævet, set ud fra en lovgivningsmæssig fortolkning. Derudover er der i et enkelt tilfælde foregået en kropsvisitation, en fastholdelse og inddragelse af euforiserende stoffer. Dette er ikke en lovlig magtanvendelse. Tilbuddet skulle i stedet have tilkaldt politiet i situationen. Ligeledes har et tilbud inddraget en motorcykel for en borger, da borgeren ikke havde kørekort. Dette er ligeledes en politimæssig opgave. Endvidere er der sager, hvor der er anvendt

fastholdelse i forbindelse med sundhedsfaglige ydelser, og disse er ikke tilladte i magtanvendelsesreglerne, uanset i hvor høj grad borgeren har behov for ydelsen.

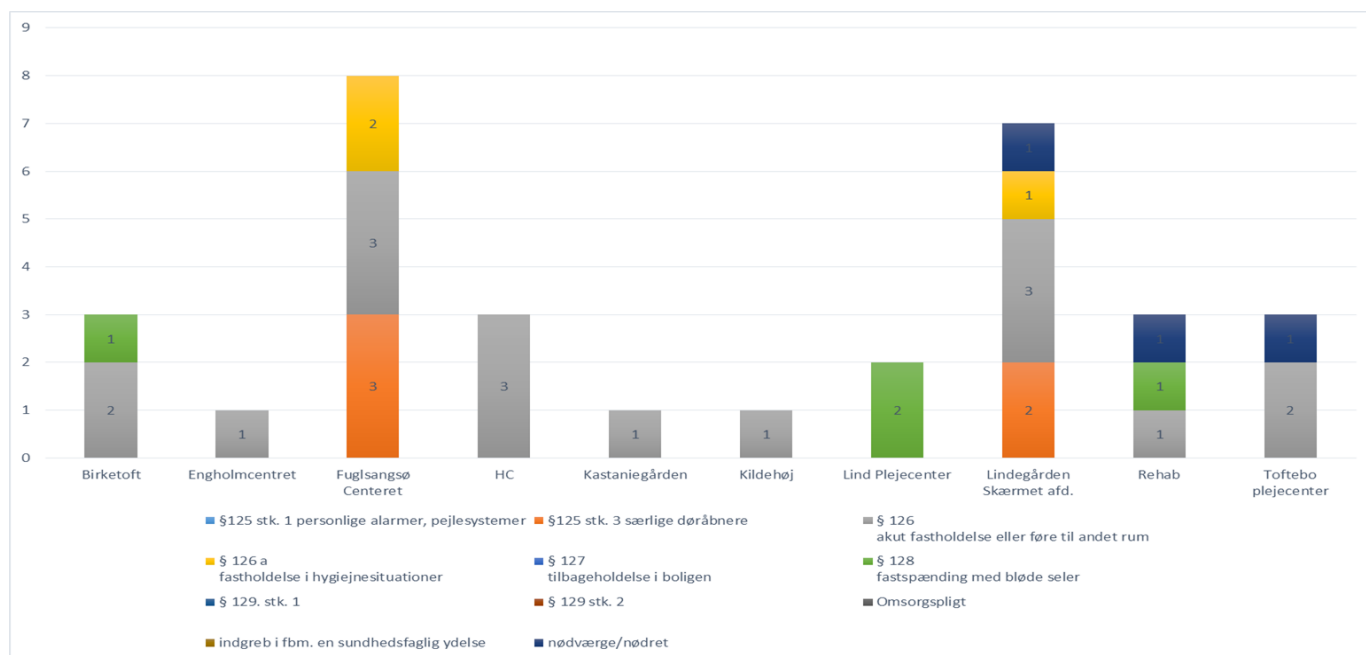
Sundhed og ældre

Indberetning om akut brug af magtanvendelse: 20 (2014 28), Ansøgning om tilladelser: 12 (2014 12), I alt: 32 (2014 40)

Fordeling på de enkelte tilbud under Sundhed og Ældre

Der er ikke modtaget indberetninger på, eller ansøgning om magtanvendelse fra hjemmeplejen eller i daghjemmene, ligeledes er der ikke modtaget indberetninger fra 7 ud af 17 mulige plejecenter i Herning kommune.

For Sundhed og Ældre er der sket et fald i indberetningerne, dette skyldes bla. At en enkelt borger, der i 2014 blev registreret mange magtanvendelser overfor, er afgået ved døden. Men derudover er der bekymringer om tilbuddene er opmærksomme på hvornår der sker en magtanvendelse fx i hygiejnesituationer, Ligeledes i fht. anvendelse af seler, døralarmer og særlige døråbnere.

For de tilbud der ikke er modtaget indberetninger, har det ikke været muligt at vurdere om det skyldes, at der ikke er forekommet magtanvendelser, eller om det skyldes manglende viden på området.

Lovlige/ikke lovlige

Det er vurderet, at der ud af 20 indberetninger er 3 der ikke er lovlige. Tilbuddene har selv vurderet, at der er 1 der ikke lovlig og 19 er lovlige.

Som for Handicap og Psykiatri området, vurderes det at magtanvendelserne ikke er lovlige, på baggrund af, at der er i flere af sagerne ikke er beskrevet, hvorledes der har været nærliggende risiko for, at der kan ske væsentlig personskaade. Tilbuddene har derfor anvendt en magtanvendelse før det har været nødvendigt og absolut påkrævet, set ud fra en lovgivningsmæssig fortolkning.

Generelt for Handicap og Psykiatri samt Sundhed og Ældre

Ved en magtanvendelse, der vurderes som værende ikke lovlig af Tilsynsenheden, er der ingen sanktionsmuligheder over for tilbuddene, det er alene ledelsen af driftsenheden der har ansvar for at følge op på ikke lovlige magtanvendelser. Den enkelte borger eller dennes pårørende/værge kan klage over magtanvendelsen. Der har i Herning Kommune ingen klager været i 2015.

Indberetninger

Generelt ses der, i en stor del af ansøgninger og indberetninger af akut brug af magtanvendelse, at de ikke er udfyldt fyldestgørende, eller at der mangler oplysninger på skemaet.

Tilsynsenheden har derfor i 2015 registreret, hvor mange indberetninger og ansøgninger, der er returneret til uddybning, før der kan træffes afgørelse i sagen.

Returneringen betyder ekstra arbejde for både de respektive tilbud samt Tilsynsenheden.

Mange tilbud beskriver ikke hvordan fx fastholdelsen udføres i detaljer, eller hvorfor der var nærliggende risiko for at borger, eller andre kunne lide væsentlig personskaade. I fht. ansøgninger mangler der ofte en beskrivelse af hvilke andre tiltag der har været forsøgt, forinden man ansøger om fx brug af seler.

For Handicap og Psykiatri er det 21 svarende til 24 %, der er returneret, en andel af disse er returneret yderligere en gang, da der fortsat manglede oplysninger. Ligeledes er der 24% der er registreret og indberettet for sent.

For Sundhed og Ældre er det 16 svarende til 40 % der er returneret, ligeledes er der en større andel af disse der har været returneret flere gange. Der er 1 der er indberettet for sent.

Viden om magtanvendelser

Tilsynsenheden har kunnet konstatere, at man ikke på alle tilbud ved hvornår noget kan betragtes som en magtanvendelse, og dermed skal indberettes eller ansøges om. Derfor kan der være tvivl om antallet af magtanvendelser er præcist, og om tallet vil falde, stige eller være det samme i 2016.

Med oprettelse af ressourcepersoner og afholdelse af fælles netværksmøder, tænkes det, at der vil ske en stigning af indberetninger og især ansøgninger.

Der er dog også en forventning om, at antallet af akutte magtanvendelser kan falde på sigt, som følge af, at man får sparring på netværksmøderne fra andre områder og fagpersoner, således at man bliver endnu mere opmærksom på hvordan man kan undgå brugen af magt.

I 2014 var der en del sager fra Handicap og Psykiatri tilbuddene, hvor indberetninger på indgreb, foretaget flere måneder tidligere, først blev indberettet på en senere dato. Dette kan have sammenhæng med, at Socialtilsynene har haft fokus på magtanvendelser, og påpeger hvis de observerer noget der har karakter af en magtanvendelse. Denne andel vurderes at være faldet en smule i 2015, dog uden at have fuldstændig sikkerhed for tallene, idet det først er i 2015, at det er registreret, om en indberetning indgår for sent.

På ældreområdet, er det Tilsynsenheden selv der har tilsynskompetencen på plejecentrene. Ved Tilsynene i 2014 var et af fokusområderne magtanvendelser. Det blev her observeret, at personalet på nogle tilbud, kunne fortælle, at de havde deltaget i noget der havde karakter af en magtanvendelse, men som ikke blev indberettet, eller at personalet ikke kendte lovgrundlaget for magtanvendelser, og hvilke betingelser der stilles. Derfor omhandlede tilsynet i 2015 bla. om der var beskrevne hændelser i dokumentationen, der havde karakter af en magtanvendelse. Der er flere plejecentre, der har fået anmærkninger og i alt 16 henstillinger omkring magtanvendelser. Hovedsageligt fordi det ikke er beskrevet om borgerne samtykker, forholder sig passivt eller modsætter sig fx til anvendelse af gps, trædemåtter og seler i kørestol. Der er givet 1 straks påbud om fjernelse af en særlig døråbner, som der ikke var ansøgt om tilladelse til. Da Tilsynsenheden ikke har tilsyn på hjemmeplejeområdet, vides det ikke med sikkerhed om plejepersonalet har tilstrækkelig kendskab til magtanvendelsesreglerne, og hvornår man skal indberette en magtanvendelse, eller ansøge om tilladelse til brug af magt.

Da hjemmeplejen også har ressourcepersoner på magtanvendelser og værgemål, tænkes det, at det vil vise sig i løbet af 2016, om der kommer flere indberetninger fra hjemmeplejen, end de foregående år.